

VIITORUL SOCIETĂȚII CIVILE ÎNTR-O ERĂ A GLOBALIZĂRII THE FUTURE OF CIVIL SOCIETY IN A GLOBALIZATION AGE

Dorel RUSU

Doctorand, Universitatea de Stat din R. Moldova

ABSTRACT. *BY CONTACTING WITH ALL SOCIO-POLITICAL AND SOCIO-ECONOMICAL PHENOMENA, CIVIL SOCIETY ISSUE IS PRESENT ALMOST IN ALL DOMAINS, BEING LINKED WITH ALL SOCIAL LIFE'S AREAS - PHILOSOPHICAL, SOCIAL, ECONOMIC, POLITICAL, LEGAL ETC. CIVIL SOCIETY IS ONE OF THE 3 DRIVERS, ON WHICH ARE BASED DEMOCRATIC SOCIETY AND MAY SOLVE EFFICIENTLY A SET OF PROBLEMS. OF COURSE, SUCH A DESIDERATUM IS ACTUAL EVEN FOR THE NEW DEMOCRACIES.*

THE ARTICLE PRESENTS THE CONCEPT AND FEATURES OF GLOBALIZATION OF CIVIL SOCIETIES INSTITUTES AND DESCRIBES GLOBALIZATION PROCESSES INFLUENCE ON FORMING GLOBAL CIVIL SOCIETY FORMATION, INNOVATIVE COMMUNICATIONS ROLE IN THIS PROCESS AND THE ATTEMPT TO ADAPT THE FUTURE DEVELOPMENT OF STATE AND CIVIL SOCIETY.

KEYWORDS: *CIVIL SOCIETY, CONSTITUTIONAL STATE, DEMOCRACY, GLOBAL CIVIL SOCIETY, GLOBALIZATION.*

În prezent, expresia „societate civilă” este tot mai des întâlnită în discursul multor politicieni, în dezbaterile care au ca subiect diverse probleme stringente ale societății, în aprecierile multor analiști și, mai ales, în mass-media. În societățile democratice moderne societatea civilă se presupune că are un rol important și foarte activ, contribuind din plin la păstrarea și la promovarea valorilor democrației. Însă, toate acestea și multe alte lucruri legate de societatea civilă nu sînt pe deplin cunoscute de o mare parte a cetățenilor; rolul și funcțiile societății civile sînt adeseori la fel de ambigue pentru populație ca și întregul și complicatul proces de tranziție spre democrație, ca și activitatea desfășurată de reprezentanții aleși, ca și multitudinea de reforme adoptate avînd ca scop transformarea completă a statului și rezultatul acestora, ca și drepturile și beneficiile oferite de democrație și statul de drept [1, p. 42]. După căderea zidului Berlinului și dispariția sistemului bipolar, țările din blocul socialist au trecut printr-o perioadă de tranziție spre o societate democratică, marcată de profunde transformări politice, economice și sociale.

Locul și rolul societății civile, în prezent, a devenit una centrală pentru statele care au pășit pe calea democratizării. Societatea civilă este un instrument indispensabil pentru atingerea unui stat de drept. În condițiile actuale de dezvoltare a instituțiilor societății civile, locul și rolul individului, precum și existența acestuia într-un sistem suprastatal capătă o importanță tot mai mare.

Articolul 2 alin. (1) din Constituția României [2], prevede că: Suveranitatea națională aparține poporului român, care o exercită prin organele sale reprezentative, constituite prin alegeri libere, periodice și corecte, precum și prin referendum. Art. 58 alin. (1) prevede că Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului român și unica autoritate legiuitoare a țării, iar art. 8 alin. (1) prevede că pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale. Totodată, art. 40 alin. (1) prevede că cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere.

Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.1994 [3], a statuat aceleași principii constituționale. Astfel legiuitorul moldav a prevăzut în art. 2 alin. (1) că Suveranitatea națională aparține poporului Republicii Moldova, care o exercită în mod direct și prin organele sale reprezentative, în formele stabilite de Constituție. Iar conform art. 60 alin. (1) din Legea supremă [3], Parlamentul este organul reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului. În aceeași ordine de idei, Constituția prevede la art. 5 că Democrația în Republica Moldova se exercită în condițiile pluralismului politic.

Legiuitorul moldav a inclus la art. 41 în Constituție că cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

Însăși participarea societății civile la actul legislativ moldav a început abia la sfârșitul anului 2005, când Parlamentul Republicii Moldova a aprobat Concepția privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă [4].

Cu toate acestea, legislatorul nu dă o definiție termenului de societate civilă. Iar potrivit doctrinei, noțiunea de societate civilă, în sensul cel mai larg, este acea entitate eterogenă care activează în spațiul neocupat dintre stat (cu toate instituțiile sale politice și administrative) și piață (zona care are drept element esențial profitul). În această zonă dezinteresată politic (societatea civilă, prin definiție, nu are ca scop cucerirea puterii politice, la nivel local sau central) și financiar ar trebui să se întrevadă valorile și principiile care ghidează o societate. Aceasta este

zona de mijloc a societății care formează, indirect, reperatele și care controlează, cel puțin (moral și valoric), funcționarea corectă a instituțiilor social-politice [5, p. 41].

Dezvoltarea societății civile are o importanță cheie pentru valorile fundamentale, democratice și pluraliste ale oricărei țări, dar și pentru încurajarea implicării sociale a cetățenilor în procesele de dezvoltare. Dezvoltarea sectorului asociativ reafirmă drepturile constituționale ale cetățenilor, inclusiv dreptul la libera asociere, libertatea întrunirilor și libertatea de exprimare. Prin activitățile lor, cetățenii contribuie la o dezvoltare cuprinzătoare, la îmbunătățirea standardelor de trai și a calității vieții.

În condițiile în care dezvoltarea statului și a societății a pășit pe noua treaptă în evoluție, apare necesitatea stringentă de a elabora nu numai măsurile de asigurare a procesului de realizare a drepturilor constituționale, dar și a celor care ar pune piedică tentativelor de încălcare a lor.

Edificarea statului de drept, efectuarea reformelor radicale în toate sferile vieții sociale din statele post-sovietice sunt însoțite de intensificarea activismului social, de apariția unui număr impunător de organizații obștești, care se produc în calitate de verigă intermediară dintre stat și societatea civilă în proces de consolidare în vederea promovării unor reforme politice și social-economice de amploare.

Suntem martorii și participanții nemijlociți la procesele de constituire a diverselor formațiuni sociale, care se autoidentifică ca entități ce necesită autoguvernare, protecție, colaborare cu alte asociații și cu statul în ansamblu.

Societatea civilă este formată din cetățeni, asociați sub diferite forme, care au aceleași interese și care își dedică timpul, cunoștințele și experiența pentru a-și promova și apăra aceste drepturi și interese.

Conform art. 8 alin. (1) din Constituția României [2], pluralismul în societatea românească este o condiție și o garanție a democrației constituționale. În art. 1 alin. (3) al Constituției Republicii Moldova [3], este consacrat: Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.

Recunoașterea în textul Constituției (atât al României, cât și al Republicii Moldova) că „demnitatea omului, drepturile și libertățile sale, dezvoltarea liberă a personalității, dreptatea și pluralismul politic ca valori supreme și garantate”, a schimbat în mod radical paradigma relațiilor dintre om și stat – nu cetățeanul pentru stat, ci statul pentru cetățean [6, p. 269-270].

După cum menționează profesorul Boris Negru [7, p. 22]: „Faptul că în Constituția Republicii Moldova (față de Constituția României) nu sunt prevederi exprese referitoare la alt fel de pluralism decât cel politic, nu înseamnă că nu există sau este interzis pluralismul filozofic, cultural, artistic, sindical, religios etc.”

Garanțiile pluralismului sunt diverse, dar principala garanție o constituie posibilitatea și libertatea înființării și funcționării partidelor politice, stabilirea unui tratament juridic egal, administrat de către stat, tuturor partidelor și organizațiilor social-politice, precum și garantarea constituțională a dreptului la libera asociere [8, p. 140].

Dreptul la asociere este un drept al omului recunoscut în practica mondială. Declarația universală a drepturilor omului (art. 20 alin. 1) a consacrat următoarele: „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire și asociere pașnică” [9].

Acele normative internaționale care au urmat Declarației universale a drepturilor omului au asigurat consacrarea obligatorie în categoria celor mai importante dispoziții a dreptului la asociere. Obiectul de reglementare a diferitelor convenții, declarații, acorduri în domeniul drepturilor omului și ale cetățeanului poate fi format din relații care apar și se desfășoară în diverse sfere ale activității umane, dar în mod inevitabil în conținutul acestora își găsește reflectare și dreptul la asociere cu particularitățile normelor care reglementează instituirea diverselor forme de asociere [5, p. 52].

În conformitate cu Convenția Europeană (art. 11 alin. 1), „Orice persoană are dreptul la libertatea de întrunire pașnică și la libertatea de asociere, inclusiv dreptul de a constitui cu alții sindicate și de a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale” [10].

Constituția României (art. 40 alin. (1)) prevede că: „Cetățenii se pot asocia liber în partide politice, în sindicate, în patronate și în alte forme de asociere” [2].

Constituția Republicii Moldova [3] prevede la art. 41 alin. (1) că: „Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice”, iar la art. 42 alin. (1) este consacrat dreptul oricărui salariat de a întemeia și a se afilia la sindicate pentru apărarea intereselor sale. Astfel, Constituția Republicii Moldova a divizat libertatea de asociere în două componente: 1) libertatea întemeierii și afilierii la sindicate; 2) libertatea partidelor și a altor organizații social-politice. Constituția nu prevede expres libertatea generală de asociere (în asociații obștești, alte forme și comunități de interese, scopuri), dar acest drept este garantat cetățenilor Republicii Moldova în virtutea tratatelor internaționale în materia drepturilor și libertăților fundamentale [7, p. 170].

Considerăm că lipsa prevederilor exprese privind libertatea generală de asociere este o lacună normativă constituțională, ce necesită remedieri.

În societățile democratice moderne societatea civilă se presupune că are un rol important și foarte activ, contribuind din plin la păstrarea și la promovarea valorilor democrației. Însă, toate acestea și multe alte lucruri legate de societatea civilă nu sînt pe deplin cunoscute de o mare parte a cetățenilor. Iată de ce sînt importante și necesare pătrunderea în esența societății civile și înțelegerea posibilităților și capacităților de care dispune aceasta în lumea contemporană [1, p. 42].

În literatura de specialitate au fost identificate mai multe funcții ale societății civile, care pot fi enumerate mai jos [11, p. 10-12]:

1. **Funcția de protecție.** Societatea civilă are datoria de a oferi libertate cetățenilor și a-i proteja de acțiunile arbitrare ale statului. Se are în vedere asigurarea protecției împotriva intervenției statului în sfera privată, asigurînd astfel disponibilitatea spațiului privat și social. Din cadrul acestei funcții face parte și protecția drepturilor omului, a minorităților etc.

2. **Funcția de control.** Este foarte dependentă de funcția de protecție, deoarece presupune exercitarea unei supravegheri și a unui control asupra puterii politice. Una dintre obligațiile fundamentale prevăzute de funcția de control, de exemplu, servește monitorizarea alegerilor, pentru a asigura desfășurarea lor corectă cu respectarea regulilor fundamentale ale democrației.

3. **Funcția de participare.** Aceasta presupune socializarea democratică și participativă a cetățenilor; dezvoltarea culturii politice prin creșterea interesului general față de politică și creșterea motivației și a capacității de a participa la evenimentele politice. În contextul dat, societatea civilă este considerată o școală a democrației, întrucît contribuie paralel la consolidarea democrației prin recrutarea elitelor democratice. Un exemplu relevant de participare servește implicarea reprezentanților sectorului civil în procesul de luare a deciziilor.

Societatea civilă îndeplinește și rolul de „bază” pentru formarea de noi lideri politici, deoarece ea se prezintă ca un teren excelent pentru acele persoane cu calități de lider, care nu-și găsesc locul în partidele politice fie din cauza concurenței prea mari, fie din cauza circumstanțelor. În plus, angajarea politică a persoanelor care au desfășurat activități civice, de interes general, pentru întreaga societate, se pare că aduce un suflu nou în organismele politice și, într-o mare măsură, o susținere consistentă pentru partidele care practică o astfel de metodă.

4. **Funcția de ajutorare (a statului).** În mai multe domenii, societatea civilă contribuie la ameliorări, în sensul strict al termenului. Pe de o parte, există o susținere financiară efectivă prin faptul că cetățenii susțin în mod voluntar și adeseori fără vreo oarecare remunerare obligațiile lor sociale. De asemenea, în prezent, societatea se confruntă cu o serie de probleme complexe, numite și „megaprobleme” (cum ar fi problema globalizării sau a poluării mediului etc.), care nu pot fi soluționate doar de către stat. Acestea sînt probleme ce trebuie abordate la diferite nivele.

5. **Funcția de articulare.** Societatea civilă poate să contribuie la articularea valorilor comunității și a intereselor sociale, exterioare partidelor politice și parlamentelor. Diferite probleme sînt abordate de societatea civilă și vehiculate la nivelul dezbaterilor politice. Societatea civilă acționează astfel ca mijlocitor între cetățeni și stat. Inițiativele cetățenești sînt un exemplu al funcției de articulare a societății civile.

6. **Funcția de democratizare.** În cazul dat se are în vedere contribuția societății civile la formarea opiniei publice și a voinței poporului. Societatea civilă are un rol important mai ales în democratizarea puterii locale. În tinerele democrații, această funcție de multe ori rămîne dependentă de evoluția democrației la nivel național. În acest context, sunt actuale sesiunile de informare, organizate pentru a forma opinia publică cu privire la anumite probleme importante pentru comunitate, astfel contribuindu-se la procesul de formare a opiniei și a voinței publice.

7. **Funcția de reglementare (sau de gestionare) a conflictelor sociale.** Datorită rețelei sale de asociații și mișcări, societatea civilă admite suprapuneri la nivel de aderență a membrilor. Aceste aderențe suprapuse în mai multe grupuri pot ajuta la construirea de legături între pozițiile conflictuale din societate și pot ajuta la aplanarea conflictelor sociale. Mai mult, apariția solidarității sociale și consolidarea coeziunii sociale, datorită realizării în comun a obiectivelor de interes comun, constituie un efect pozitiv al însăși existenței organizațiilor societății civile.

În această ordine de idei, conducându-ne de părerile В.Д. Перевалов [12, p. 346-347], Gh. Costachi [1, p. 50-51] și a lui Bantaș V. [13, p. P. 231] sunt considerate relevante următoarele trăsături fundamentale ale societății civile, care-i exprimă esența:

- Societatea civilă este o societate a indivizilor liberi;
- Societatea civilă este o formațiune socială deschisă.
- Societatea civilă este un sistem pluralist cu o structură complexă.

- Societatea civilă este un sistem ce se autodezvoltă și autoguvernează.
- Societatea civilă este o societate democratică și de drept, în care este recunoscută și asigurată protecția drepturilor fundamentale ale omului și cetățeanului.

Așadar, societatea civilă reprezintă o orânduire socială, în care omului i se garantează alegerea benevolă a formelor vieții economice și politice, se afirmă drepturile și libertățile fundamentale, se asigură pluralismul ideologic, ea urmând să dețină controlul direct și deplin asupra statului, care servește intereselor acestei societăți. În cadrul unei asemenea societăți, ocrotită de mecanismele statului de drept, cetățenii, în mod individual sau în grupuri, asociați în baza diferitor principii (ideologice, politice, sociale, teritoriale, profesionale etc.) și consolidați organizatoric printr-un anumit tip de disciplină, se manifestă ca entități autonome față de stat, a cărui poziție este respectată. În formațiunea statală cu o societate civilă dezvoltată este interzis abuzul de putere asupra cetățenilor din partea autorităților publice centrale sau locale.

Pornind de la cele menționate, cercetătorii susțin că organizațiile societății civile au un rol esențial în crearea unui model european de democrație în sînul căruia cetățenii, prin intermediul acestor structuri, își exprimă activ acordul și angajamentul pentru dezvoltarea economică, socială și a vieții comunității lor. Prin acțiunile lor, aceste organizații contribuie la dezvoltarea unui model participativ al societății civile în conceperea și punerea în practică a politicilor care, întărind structurile democratice exterioare sferei parlamentare, sporesc încrederea în sistemul democratic. De aici se poate susține că societatea civilă este acel mecanism necesar și suficient ce stă la dispoziția cetățeanului pentru promovarea intereselor sale în procesul de luare a deciziilor la nivel etatic.

Astfel, societatea civilă este importantă într-un stat democratic pentru a asigura protejarea interesului public în deciziile politice și economice, care deseori sînt influențate de interesele promovate de unii politicieni sau oameni de afaceri. De aceea, pe bună dreptate se subliniază că societatea civilă acționează ca un mecanism regulator pentru societățile democratice. Societatea civilă are, de asemenea, menirea de a contribui la îmbunătățirea calității actului de guvernare și, respectiv, la îmbunătățirea calității vieții cetățenilor. În acest sens, societatea civilă trebuie să colaboreze cu instituțiile statului spre a găsi cele mai potrivite soluții pentru populație. Societatea civilă, fiind foarte complexă, compusă din diferite grupuri, organizații și asociații, reprezentînd un spectru foarte larg de puncte de vedere și interese, aduce opiniile și experiențele diferitor

categorii de persoane la cunoștința instituțiilor publice pentru a îmbunătăți deciziile adoptate de acestea.

În același timp, trebuie precizat că îndeplinirea funcțiilor menționate de către societatea civilă în stat este diferită de la o țară la alta și depinde de dezvoltarea economică pe principiile economiei de piață, de nivelul și conținutul democrației etc. Totodată, e necesar a reține că o societate civilă hiperactivă, necruțătoare, rezistentă poate copleși un stat slăbit, cu mulțimea și diversitatea solicitărilor sale. De aceea, statul trebuie să aibă suficientă autonomie, legitimitate, capacitate și suport pentru a media interesele deosebite ale grupurilor și pentru armonizarea cererilor lor. Cu alte cuvinte, statul este chemat să creeze condiții normative și instituționale ale constituirii și funcționării normale atât a structurilor sale specifice, cât și a celor caracteristice societății civile. În această ordine de idei, cercetătorii se pronunță destul de tranșant pentru o direcție distinctă a evoluției constituționalismului - renunțarea la rolul paternist al statului și acordarea mai multor drepturi societății civile.

Desigur, societatea civilă, prin organizațiile sale, poate și trebuie să aibă și un rol contestatar al liniei politice a celor aflați la putere. În context, eficiența acțiunilor sale este direct proporțională cu calitatea informării asupra a ceea ce vor să conteste. În acest caz, o presă liberă înseamnă doar un mijloc de a asigura publicului o seamă de informații despre activitățile guvernului, a diverselor organizații administrative, judiciare și politice ale statului. Veridicitatea, validitatea și oportunitatea transmiterii acestor informații nu depinde de ceea ce afirmă cei aflați la putere că înfăptuiesc, ci de profesionalismul celor care le culeg și le difuzează prin intermediul mass-media. În același timp, în statele cu o îndelungată tradiție democratică se practică și un jurnalism civic, care își propune să mobilizeze cetățenii, să-i sensibilizeze, să-i determine să se implice activ în soluționarea unor probleme de interes general la nivelul comunității cărora îi aparțin [5, p. 43-44].

Schimbarea fluxurilor de informații în sistemul „individ - societate - stat” au dus la apariția unor relații speciale de interdependență, exprimate în interdependență globală, în care rolul individului este redus la înțelegerea acestuia ca atribut necesar inovării în rețea (сетевых инноваций). Globalizarea a devenit un fenomen evident al vieții publice. Trebuie de remarcat faptul că termenul „globalizare” a apărut relativ recent. În limba engleză, termenul de „globalizare” apare în anii 1960, iar în limba franceză, termenul de „mondialisation” apare în anii 1950 [14, p. 5]. Cu toate acestea, noțiunea de globalizare a început să fie introdus și utilizat pe

larg în mod activ începând 1996, după Forumul Economic Mondial (Congresul Anual de la Davos), tema căreia a fost „Globalizarea sprijinită” [15]. De atunci, atât în România, cât și în alte țări ale lumii, au apărut un număr semnificativ de lucrări dedicate problemei globalizării. Autorii examinează această problemă din diferite unghiuri și, bineînțeles, oferă definițiile lor despre globalizare.

Globalizarea, ca fenomen istoric, nu a apărut brusc, peste noapte, dar a trecut un proces lung pe parcursul întregii istorii. Acest proces este tipic omenirii de-a lungul istoriei sale, dar se desfășoară în diferite forme, la scară diferită și cu diferite grade de intensitate.

În acest sens, vectorul interrelațiilor s-a extins semnificativ atât pe orizontală (numărul subiecților interacțiunii globale este în continuă creștere), cât și pe verticală (gama de probleme care trebuie rezolvate este dictată de filozofia coexistenței în contextul globalizării). Aceste circumstanțe au condus la transformarea caracteristicilor funcționale și structurale ale societății civile, fiind necesară clarificarea conceptului de societate civilă în raport cu realitățile moderne.

Societatea civilă, la ziua de astăzi, se află într-o stare de tranziție către un nou nivel al dezvoltării sale, care poate fi caracterizată ca un spațiu global de gestionare a informațiilor și comunicării, bazat pe un individ care poate lua decizii operaționale cu privire la întreaga gamă de probleme generate de provocările lumii moderne.

Rețelele sociale globale devin baza pentru schimbul de informații, pentru interacțiunea intelectuală și creează un sistem structural-colectiv ca soluție de management, fără implicarea statului. Vectorul de dezvoltare a societății civile în direcția de internaționalizare în viitorul apropiat va determina formarea și dezvoltarea unui nou model de management public prin intermediul unei rețele de instituții globale ale societății civile, în măsura în care eficiența funcțiilor de conducere de stat ar trebui să fie transferate treptat la acestea din urmă. Dar acest model nu înseamnă desăvârșirea completă a statului, dar atribuirea unui rol de supraveghere și purtător al tradițiilor culturale și istorice ale națiunii.

Putem menționa că fenomenul globalizării este direct proporțional cu nivelul de dezvoltare a unui stat, astfel încât populația unei țări cu un sistem de dezvoltare avansat în domeniul tehnologiilor informaționale, cu o „cultură” a tehnologiilor informaționale ridicată a tuturor straturilor populație va fi mult mai predispusă la acest fenomen. Din contra, putem enumera următoarele bariere în calea dezvoltării sistemului de guvernare electronică: un nivel scăzut al dezvoltării telecomunicațiilor; nivel scăzut al culturii tehnologiilor informaționale a

tuturor straturilor populației; înțelegerea conservatoare a acestei chestiuni de către majoritatea cetățenilor; precum și factorul psihologic al societății.

Autorul Brzezinski Z. vede o amenințare la adresa unei societăți democratice în tendințele de consolidare a principiului caracterului sistemic. În acest sens, el observă că în sistemocrație există „o provocare deosebită și în continuă creștere pentru o societate democratică din partea tuturor formelor și direcțiilor de fuziune a birocrăției care constă în solicitarea unei divizări mai clare a rolurilor și funcționării sociale pe baza tehnicii complete, automatizării și computerizării societății” [16, p. 74].

Din contra, în opinia noastră, aceste componente sunt baza oricărei societăți moderne. Consolidarea rolului lor nu poate avea doar o evaluare negativă. În acest caz apare întrebarea dacă poate în spațiul global să funcționeze un sistem, autonom și independent de stat, desfășurând activitățile pe o bază democratică. La această întrebare găsim răspunsul la noul tip de societate civilă, o societate civilă globală, unde interacțiunea dintre elementele societății se bazează pe legăturile de comunicare electronice prin intermediul web-ului global al *internetului*.

Spațiul virtual devine o arenă de teatru, unde are loc interacțiunea, se formează legăturile sociale, se crează un mediu inovativ orientat spre persoanele cu aceeași gândire. Componentele instituționale ale societății civile globale, în aceste procese transnaționale, își păstrează toate atributele și servește ca un mediu virtual de operare.

Cercetătorul procesului de globalizare Ulrich Bec [17, p. 12], consideră că introducerea mecanismului de globalizare are un factor de amenințare, și anume că politica globalizării vizează eliminarea nu numai a restricțiilor de asociere (la sindicate), dar și a restricțiilor naționale-statale, având drept scop slăbirea politicii de stat. Retorica reprezentanților economiștilor care ocupă posturi importante împotriva politicii unui stat social este extrem de clară. În cele din urmă, vorbim de minimalizarea sarcinilor atribuite statului și de reducerea aparatului de stat, realizând visul unei piețe anarhice - utopia unui stat minimal.

În parte, aceste temeri sunt justificate. Ori, influența corporațiilor transnaționale asupra statului este foarte ridicată. În aceeași ordine de idei, este o tendință de a transfera o serie de funcții de stat la nivel supranațional (Organizații Internaționale, Curți Internaționale, Uniuni de state, etc).

Ca urmare a problemelor ridicate, apare necesitatea de a identifica componentele dezvoltării globale care au cel mai puternic impact asupra formării unei societăți civile globale.

În primul rând, forța motrice a dezvoltării globale sunt tehnologiile inovatoare de comunicare, care includ intensificarea primirii și utilizării informațiilor. Apariția acestei culturi globale de informare și comunicare indică o schimbare în viziunea asupra lumii a individului ca principală unitate structurală a societății civile globale. Baza acestui proces este un punct de referință pentru căutarea creativă, realizarea de sine în realitatea din jur, posibilitatea de învățare electronică în diferite țări prin programe educaționale inovatoare, fiind în orice loc convenabil în care există posibilitatea de a intra în rețeaua globală de informare și comunicare. În special, trebuie remarcate aspecte legate de globalizarea culturală și istorică. Aici există o serie de probleme cauzate de tradiții și, pe de altă parte, de demnitatea națiunii.

În al doilea rând, statul de drept reprezintă cel mai înalt grad de dezvoltare a societății civile, concentrându-se în sine pe funcția centrală a garantului dezvoltării și funcționării stabile a societății civile. În condițiile moderne a devenit evident că organizațiile societății civile, relațiile dintre ele și alte comunități și sisteme socio-culturale reprezintă o condiție suficientă pentru a considera statul de drept.

În al treilea rând, există probleme colosale legate de migrația populației, care au evoluat în era globalizării. Dacă migrația forței de muncă poate fi numită fenomen pozitiv al globalizării, atunci migrația elementelor și comunităților criminale, transformarea lor de la nivel local la internațional, reprezintă plata comunității internaționale pe calea către o societate civilă globală ca principală condiție pentru dezvoltarea statului de drept.

În al patrulea rând, rețelele sociale, având o importanță fundamentală pentru apariția unei societăți civile globale, are și un rol de mobilizare a activității sociale, care poate uni grupurile civile de opoziție dispersate și să confrunte în mod adecvat puterea totalitară a unui stat, fapt demonstrat de primăvara arabă, protestele din piața Maidanului în Ucraina, etc. Rețelele sociale, precum Facebook, Twitter, sunt arme strategice, a căror posesie poate determina soarta unui stat sau a unui grup de state, deoarece structura organizațiilor societății civile implică o reacție în lanț în întregul sistem de rețele sociale.

Astfel, rețelele sociale reprezintă o adevărată amenințare pentru stat și instituțiile sale, natura lor distructivă și/sau creativă urmează a fi studiată în fața provocărilor crescânde ale globalizării.

În al cincilea rând, globalizarea economică poartă un caracter controversat: pe de o parte, permite stabilirea unor standarde sociale ridicate ale nivelului de trai, pe de altă parte, diferența

dintre cei bogați și cei săraci devine din ce în ce mai mare. Consecințele sociale și economice enorme ale crizelor economice sub formă de șomaj, dispariția industriilor întregi, sunt o consecință directă a dezvoltării globale a economiei mondiale, care se diferențiază din ce în ce mai mult de comerțul internațional care a existat în trecutul nu prea îndepărtat.

În al șaselea rând, filozofia cetățeniei devine un sistem de valori ale societății civile, individul fiind cea mai mare valoare socială datorită capacității sale de a interacționa cu realitatea din jur.

Astfel, autorul rus A.E. Sokolov vede contururile noii ideologii de cetățenie într-o imagine morală, caracterizată prin „responsabilitate și onestitate față de sine și față de oameni, deoarece aceste norme de comportament ale fiecărei persoane sunt cheia succesului dezvoltării societății civile, cea mai importantă sursă de soluții rezonabile, capabilă să învingă vicii morale ale omenirii” [18, p. 227].

Drepturile și libertățile omului constituie subiectul unei societăți civile globale. Solidaritatea comunităților, descentralizarea și organizarea lor fac posibilă o monitorizare calitativă a eficacității funcționale a structurilor de stat, formând o ordine socială a schimbărilor pe care guvernul trebuie să le accepte sub presiunea opoziției civile (Egipt), sau va lupta împotriva propriilor popoare prin metode represive (Bahrain, Libia, Siria).

În al șaptelea rând, rolul dreptului internațional este în creștere, care acționează din ce în ce mai mult ca garant al statului de drept, servind ca un mijloc pentru lupta instituțiilor societății civile pentru drepturile lor atât între ele, cât și față de instituțiile publice de stat.

Profesorul N.M. Chistyakov, studiind influența proceselor globalizării asupra practicii interne de aplicare a legii, a identificat trei aspecte: în primul rând, aducerea normelor dreptului național în conformitate cu dreptul internațional; în al doilea rând, aplicarea principiilor și a normelor universale recunoscute ale dreptului internațional; în al treilea rând, îmbunătățirea și înființarea unui sistem judiciar independent [19, p. 286].

Aceste aspecte demonstrează clar aplicarea normelor dreptului internațional în sistemul juridic al unui stat individual, în care controlul asupra eficienței funcționării sistemului revine instituțiilor societății civile.

Astfel, societatea civilă acționează ca o condiție de bază pentru funcționarea și dezvoltarea statului de drept în condițiile provocărilor moderne ale globalizării, provocând relația dintre aceste fenomene de realitate teoretică și legală. În contextul globalizării, a devenit evident

că statul nu mai poate fi singurul uzurpator al funcțiilor de reglementare socială. Pe măsură ce se dezvoltă și se dezvoltă societatea civilă în rețeaua globală, ea trebuie să-și transfere treptat funcțiile către cele din urmă ca o etapă mai dezvoltată de interacțiune și reglementare eficace.

BIBLIOGRAFIE:

1. Costachi Gh. Direcții prioritare ale edificării statului de drept în Republica Moldova. Chișinău: Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Moldovei, 2009 (Î.S. F.E.-P. „Tipogr. Centrală”). 327 p.
2. Constituția României Constituția României din 21.11.1991, republicată în Monitorul Oficial al României, nr. 767 din 31.10.2003
3. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 12.08.1994
4. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr. 373 din 29.12.2005 pentru aprobarea Concepției privind cooperarea dintre Parlament și societatea civilă, Monitorul Oficial Nr. 5-8 art Nr : 55 din 13.01.2006
5. Guceac Ion, Foca Marian. Dreptul de a întemeia întemeia și de a se afilia la un sindicat în condițiile societății civile contemporane. Constanța : Ex Ponto, 2011, 312 p.
6. Guceac I. Constituția la răscruce de milenii. Chișinău: S.n., 2013 (Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”). 416 p.
7. Negru B. ș.a. Constituția Republicii Moldova: comentariu. Chișinu: Arc, 2012. 576 p.
8. Creangă I., Gurin C. Drepturile și libertățile fundamentale: sistemul de garanții. Chișinu: Î.S. F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2005. 400 p.
9. Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată la 10 decembrie 1948, prin Rezoluția 217A în cadrul celei de-a treia sesiuni a Adunării Generale a Organizației Națiunilor Unite
10. Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, adoptată la Roma, la 4 noiembrie 1950
11. Qu'est-ce que La Societe Civile? Auteurs (texte original en allemand): Nina Cvetek & Friedel Daiber. Traduction en français: Rabary-Andriamanday Voahanitriniaina. Réalisation: KMF-CNOE, en partenariat avec la Friedrich-Ebert-Stiftung (FES). Antananarivo, octobre 2009 37 p.

- Site: <http://library.fes.de/pdf-files/bueros/madagaskar/06890.pdf>, vizitat la 20.10.2017
12. Teoria Statului și Dreptului. Manual pentru instituțiile superioare de învățământ. Responsabil de redacție: prof. V.D. Perevalov, Ediția a III-a. Moscova, Ed. Norma, 2005, pag. 428 p.
 13. Bantaș V. Statul de drept și societatea civilă: probleme ale teoriei și practicii. În: Administrația statului Republica Moldova la 20 de ani de independență, sesiune de comunicări științifice, 29-30 octombrie, 2011, Chișinău (Caietul Științific 5/2011). Chișinău: S. n., 2012 (Tipogr. „Elena-V.I.”), p. 228-233
 14. Shahraj S.M. Globalizacija v sovremennom mire: politiko-pravovye aspekty.- SPb: Fond podderzhki nauki i obrazovanija v oblasti pravohranitel'noj dejatel'nosti «Universitet», 2004. 174 p.
 15. Rasskazov L., Globalization and its influence onf modern Russian law, Revista științifică KUBGAU, NR. 111 (07), a. 2015, site: <http://ej.kubagro.ru/2015/07/pdf/11.pdf>, vizitat la 23.10.2017
 16. Brzezinski Z., Marea tablă a șahului: Primatul american și imperativele sale geostrategice, Editura: Basic Books, 1997. 223 p.
 17. U. Beck, Was Ist Globalisierung? (Ce este Globalizarea?) / traducere din germană de A. Grigorieva și V. Sidelnica, Editura: Progres-Tradiția, 2001. 304 p.
 18. Sokolov A.E. Societatea civilă a Rusiei: Rusia – bucuria mea și tristețea mea. Editura: „Sport și culutra – 2000”, 2010. 344 p
 19. N.M. Chistyakov. Teoria statului și dreptului: manual. Editura Knorus, 2010. 288 p.